

Lezersonderzoek: De Levende

Tanja van den Akker

Dankzij de enthousiaste medewerking van 100 abonnees is in het voorjaar van 2002 een lezersonderzoek uitgevoerd. Dit artikel beschrijft enkele opvallende resultaten en de eventuele invloed ervan op het tijdschrift.

De doelstelling van De Levende Natuur is in het colofon van elk nummer te lezen. Deze doelstelling kwam mede voort uit het laatste lezersonderzoek (Coehoorn & Mudde, 1989). Uit dat onderzoek bleek dat De Levende Natuur het tijdschrift voor natuurbeheer is. Sinds die tijd is er veel veranderd op het gebied van natuurbeheer en natuurbehoud. Ten eerste hebben natuurbehoud en landschapsbeheer een veel prominenter plaats gekregen in de Nederlandse samenleving. Ten tweede heeft een vermaatschappelijking van het natuurbeleid en -beheer plaatsgevonden. Deze veranderingen maken een kritische beschouwing en eventueel een bijstelling van de doelstelling zinvol. Inzicht in de samenstelling van het lezerspubliek van De Levende Natuur en de sterke en zwakke punten van het tijdschrift zijn hierbij broodnodige informatie. Met andere woorden: het was tijd voor een nieuw lezersonderzoek!

Samenstelling lezerspubliek

Het onderzoek leverde veel informatie over de huidige lezers. Als onderzoekspopulatie is om praktische redenen gekozen voor Nederlandse particuliere abonnees. Zij beslaan twee derde van het totale abonneebestand. Hieruit is een aselechte steekproef van 120 abonnees op basis van postcode genomen, die per brief benaderd zijn voor een telefonisch vraaggesprek. Uiteindelijk hebben 100 lezers deelgenomen.

Voorafgaand aan het onderzoek zijn de abonnees grofweg ingedeeld in zes doelgroepen. Professioneel geïnteresseerde lezers zijn ingedeeld in de doelgroepen onderzoek, beheer, onderwijs, advies en beleid. De doelgroep hobby beslaat lezers die niet werkzaam zijn in die sectoren, de zogenaamd geïnteresseerde amateurs.

De resultaten van de onderzoeken

uit 1989 en 2002 zijn met elkaar vergeleken. Een opvallend verschil tussen 1989 en 2002 is dat de doelgroepen advies en onderzoek zijn gegroeid, terwijl de doelgroep hobby is afgenomen (tabel 1): het lijkt erop dat de geïnteresseerde amateurs hebben afgehaakt. Voorts is het lezerspubliek gemiddeld negen jaar ouder geworden (tabel 2). Oftewel: De Levende Natuur heeft een zeer trouw lezerspubliek! Maar ook is er de constatering dat De Levende Natuur nauwelijks nieuwe, jonge lezers trekt.

Dat de abonnees nauw betrokken zijn bij natuurbeheer en natuurbehoud blijkt uit de vele lidmaatschappen bij verenigingen en tijdschriften binnen dit gebied. Gelukkig heeft De Levende Natuur volgens deze lezers haar unieke positie hiertussen weten te behouden.

Inhoud en vormgeving van De Levende Natuur

Ter voorbereiding van het onderzoek zijn vijf toekomstscenario's opgesteld die de ontwikkeling van De Levende Natuur beschrijven. Scenario A, sterker inspelen op de praktische aspecten van het beheer,

en scenario B, sterker inspelen op beleidsaspecten, fungeerden als basis voor twaalf hypothesen.

Met betrekking tot de inhoud van de artikelen bracht de toetsing van deze hypothesen een aantal voorkeuren naar boven. De doelgroepen beheer en beleid stellen het op prijs als er meer dagelijks natuurbeheer besproken wordt. De beheerders zouden het ook prettig vinden als het tijdschrift een minder wetenschappelijk karakter krijgt. De doelgroep advies daarentegen stelt het wetenschappelijke karakter van De Levende Natuur zeer op prijs.

In het algemeen werden artikelen in reguliere nummers beschrijvend en informatief bevonden. Het wetenschappelijke gehalte met betrekking tot natuurbehoud werd ervaren als een kwaliteit van De Levende Natuur. Behalve de wetenschappelijke verantwoording van resultaten leest men ook graag hoe bepaalde conclusies vanuit onderzoek naar praktijksituaties te vertalen zijn. Tevens mogen meer maatschappelijk interessante onderwerpen aan bod komen. De Levende Natuur is een kritisch, onafhankelijk platform, en

Natuur vergrijst!

doelgroep	onderzoek	beleid	beheer	onderwijs	advies	hobby
1989 (%)	14	13	16	18	2	37
2002 (%)	25	16	12	13	15	19

Tabel 1. Indeling abonnees in doelgroepen, vergelijking resultaten van de onderzoeken uit 1989 en 2002

Tabel 2. Gemiddelde leeftijd per doelgroep, vergelijking resultaten van de onderzoeken uit 1989 en 2002

jaar	onderzoek	beleid	beheer	onderwijs	advies	hobby	gemiddeld
1989	39	38	40	43	43	50	44
2002	54	47	56	57	49	53	53

Tabel 3. Wenselijke veranderingen in de vormgeving (percentages)

gewenste verandering	ja	nee/geen mening
verbetering leesbaarheid	23	77
betere kwaliteit illustraties	25	75
grotere hoeveelheid illustraties	7	93
duidelijkere lay out	5	95
kleurendruk	15	85

mag zich daar sterker in manifesteren door verschillende meningen aan bod te laten komen. De redactie mag hierin een (bescheiden) rol spelen door lezers te stimuleren hun mening te verwoorden en in te sturen, bijvoorbeeld via e-mail.

Qua inhoud worden vooral de themanummers enorm gewaardeerd. De verschillende artikelen belichten diverse aspecten van het thema. Dat maakt de themanummers tot uitstekende, overzichtelijke naslagwerken.

Aan de abonnees is voorts gevraagd in hoeverre veranderingen in de vormgeving van De Levende Natuur wenselijk zouden zijn. Opmerkelijk is, dat de toetsing van de hypothesen geen verschillen tussen de doelgroepen te zien gaf. De lay-out werd over het algemeen duidelijk en overzichtelijk bevonden, soms toch wat saai. Tabel 3 geeft een overzicht van de resultaten weer. Een opvallend resultaat is dat 85 procent van de lezers kleurendruk absoluut niet noodzakelijk achten. De meest genoemde redenen hiervoor waren dat kleurendruk het blad onnodig duur zou maken en dat kleurendruk het milieu meer zou belasten dan zwart-wit. De uitgavefrequentie is prima; het aantal pagina's is voldoende. Lezers vinden dat ze waar voor hun geld krijgen. Zelfs 75 procent van de lezers is bereid om tot 31 euro voor het tijdschrift te gaan betalen, mits het aan hun ideaalbeeld blijft voldoen.

Voortbestaan van De Levende Natuur

Uit het onderzoek van 1989 bleek dat de lezers graag willen dat De Levende Natuur blijft voortbestaan. Nog steeds is voor 45 procent van de ondervraagden de ondersteuning van de stichting een belangrijke motivatie om abonnee te zijn. Daarnaast zijn voor de hand liggende redenen dat de lezer geïnteresseerd is in natuurbehoud en natuurbeheer en daarvan op de hoogte wil blijven. De redactie en het bestuur willen met de uitkomsten van dit onderzoek richting geven aan de toekomst van De Levende Natuur. Eén ding is duidelijk: de huidige opzet behoeft zeker geen radicale veranderingen om de lezers van nu tevreden te houden.

Literatuur

Coehoorn, M. & H. Mudde, 1989. Resultaten van een abonnee-onderzoek. De Levende Natuur (90) 6: 215-217.

Drs. Ing. T.P.A. van den Akker
Voorstadslaan 196
6541 SX Nijmegen
email: takker76@hotmail.com

Naschrift van bestuur en redactie

De uitkomst van het lezersonderzoek zijn door bestuur en redactie gebruikt om de effecten van de vijf scenario's te kunnen inschatten. Die scenario's waren:

1. sterker inspelen op de praktische aspecten van natuurbeheer;
2. sterker inspelen op (de actualiteit van) de beleidscontext;
3. sterker inspelen op natuurbeleving, educatieve en maatschappelijke aspecten en recreatie;
4. versterking van wetenschappelijke status;
5. doorgaan op huidige voet.

Bij alle vijf scenario's is ingeschat voor hoeveel lezers dit interessant zou zijn, welke consequenties dit zou hebben voor de presentatie van de artikelen (denk hierbij aan lay-out, taalgebruik en lengte van artikelen (meer journalistiek?), aantal figuren, al dan niet foto's, kleur e.d.) en voor de financiering. Het blijkt dat doorgaan op de huidige voet (scenario 5) het beste resultaat oplevert. De uitkomst van het lezersonderzoek bevestigt dit: de huidige artikelen m.b.t. natuurbeheer en -beleid, en m.n. themanummers, spreken de lezers zeer aan.

Toch zou De Levende Natuur wat minder saai en wat meer dynamisch mogen zijn. De redactie hoopt daarbij de discussie rond heikele punten te voeden.

Reacties van lezers zou de redactie dan ook zeer waarderen: redactie@delevendenatuur.nl. In het redactioneel worden geregeld onderwerpen aan de orde gesteld; stellingname gebeurt ook in de rubriek Platform, waarvoor lezers uitgenodigd worden die ruimte te benutten!

Onduidelijk is nog de rol van de website (www.delevendenatuur.nl) hierin. Op geponeerde stellingen werd nauwelijks een reactie ontvangen. De website lijkt veeleer gebruikt te worden voor opzoeken van oude artikelen (tot nog toe titels met auteurs), informatie over richtlijnen voor auteurs of over het verkrijgen van een abonnement. Raadpleegt u de website van De Levende Natuur wel eens? Welke wensen heeft u m.b.t. de website? Uw mening stellen wij op prijs:

webmaster@delevendenatuur.nl

Meest opvallend aan de uitkomst van dit abonnee-onderzoek was dat De Levende Natuur kennelijk trouwe lezers kent, waar redactie en bestuur zeer verheugd over zijn; maar ook dat er nauwelijks nieuwe, jonge lezers bijkomen! Dat is wel wenselijk! Derhalve zullen redactie en bestuur proberen deze lezersgroepen te bereiken. Gezien bovenstaande wordt daarbij niet zozeer gedacht aan een inhoudelijke verschuiving, maar eerder aan een nieuwe, voor deze groepen aantrekkelijker presentatie. Uiteraard zal dit gepaard moeten gaan met vergroting van de naamsbekendheid onder deze groepen, waarbij uw medewerking, beste lezer(es), ook zeer gewaardeerd wordt: nog steeds is de beste reclame die van mond-tot-mond. Niet in de laatste plaats moeten jongeren ook weten dat zij hun onderzoek, idee of mening in De Levende Natuur kunnen plaatsen: bijdragen m.b.t. natuurbeheer en -behoud zijn welkom! We hopen van u te horen en zullen u op de hoogte houden!

Bestuur en redactie van De Levende Natuur
www.delevendenatuur.nl
redactie@delevendenatuur.nl
webmaster@delevendenatuur.nl